

394.04.

p á r a t l a n o l d a l

BEJÁRÁS

Hivatalos ügyiratot kaptam. Nehézkes fogalmazású, de legalább udvarias hangnemű: egy lakásfelméréssel foglalkozó intézmény tudtul adja, hogy szíveskedjem várni „a bejárás brígdót” — hétfőn délelőtt.

Az invitálás annyira szívhez szóló, hogy tulajdonképpen kivennék egy nap szabadságot. Igen ám, de nekem is be kell járnom — a munkahelyemre. Csakúgy, mint az otthonmaradásra felszólított — mintegy ezer — lakótelepi társamnak is... Vajon hányan lehetnek abban a brigádban? Gyanítom, ezernél kevesebben. Márpedig, ha így van, akkor nem a „bejáróknak” kéne feláldozniok a szabad szombatot, esetleg a vasárnapot?

Egye fene: hétfőn csúsztathatnának.

zil

ja felvenni a harcot az elmagányosodás, a bezárkózás, az „alvó város”-képlet ellen. Vajon a költséges harci állások megteremtése előtt vagy mellett, nem tartozna-e az az olcsó újítás is a bezárkózás elleni küzdelemhez, hogy a lakók tudják, hol laknak, hogy hívják a szomszéd utcát, merre található a játszótér? Akár már az építkezések idején felállíthatnának néhány helyen nagy és könnyen áttekinthető térképeket vagy táblákat, mint amilyeneket például a megújuló Józsefvárosban láthatunk, melyek előre is jeleznék, mi lesz az utca neve, hol épül majd fel a központ, s hol a Mákörli utca folytatása, melyet végül nem is olyan nehéz megtalálni a Kovács tér túlsó oldalán annak, aki kinyomozta, hogy a teret Kovácsnak hívják.

M. J.

KÉT LÁBON JÁRÓ DOKUMENTUMOK

Mi történt 1919-ben a bankgassei magyar követségen? A rablók hogyan keveredtek bele hat évvel később a frankhamisításba?

Erdemes még firtatni ezt? Anynyi feldolgozás után is? A történészek mindenesetén úgy vélik: Horthyék kétségkívül kirabolták a Tanácsköztársaság bécsi követtségét, 1925-ben is ök voltak azok, akik hamis bankókkal árasztották el Nyugat-Európát, a két világháború közötti Magyarországot mégsem ezek a látványos akciók jellemezték. Az érvelés meggyőző, csak hogy a tudományt népszerűsítők könnyebben élnek a storyval, mint a historyval: nehézkesebben érzékelik a gazdasági mozgatórugókat és társadalmi mélymozgásokat. Gyanítom, ezért került a tévébeli Századunk középpontjába a két gengszterakció, s Bokor Péter ezért rugaszkodott neki a témának másodszer is — a francia filmesek főkérésére.

A Kincsek titkos dossziéja című sorozat utolsó epizódjaira azért figyeltem föl a magyar képernyőn, mert éppen akkor jelent meg a Kritika legfrissebb száma, benne egy izgalmas tanulmány: a *Kun Béla-problémák*. Borsányi György, a tudós párttörténész azt fejtegeti, hogy bajban van az a kutató, aki csupán a visszaemlékezésekre hagyatkozhat. Már csak azért is, mert azok, „... akiknek módjuk volt róla (tudniillik a személyről vagy eseményről) személyes benyomást szerezni, úgy vélik: a bennük élő... kép az egyedül hiteles”. Márpedig, fűzi hozzá fanyarul, „...érzelmekkel és tekintélyekkel nehéz vitába szállni, különösen, ha a történésznek nem állnak rendelkezésre minden esetben vitathatatlan forrásértékű dokumentumok, ha a dokumentációnak vannak hézagai”. A szerző szenvedélyesen és hatásosan érvel, bár olvasói, nézői és hallgatói tapasztalataim másról is tanúskodnak.

Miközben a francia detektív arról vall, hogy miként nyomozott a frankügyben és miként élte át a világszenzációt, azon tűnődöm, hogy a reszketeg hang, a rángatózó arc, az aggastyángesztus is lehet forrásértékű... A holland rendőrfelügyelő küszködik a német kifejezésekkel, a hazai koronatanúk hímeznék-hámozhatnak, de emlékeztetkijavításokkal és torzításokkal együtt is többet sejtetnek meg a Horthy-

klikk mentalitásából, mint sok tárgyias tanulmány. A két lábon járó „dokumentumok” ugyanis megérziktenek valamit a *korhangulatból*: nem föltétlenül pontosan, de legalább élményszerűen, (S ha netán helyesbítésre vagy kiegészítésre szorul mondandójuk, a faggató a szakkeresőkhez fordulhat.)

Bokor Péter egy ÉS-interjúban — *Történelem a képernyőn*, 1976. december 18. — arról beszélt, hogy néha neki „is kell történelmi kutatómunkát végezni. Vannak ugyanis olyan szempontok, melyek a hivatásos kutató számára érdektelenek, a magamfajta közvetítő számára viszont léfontosságúak. Arra valók, hogy a történészek megfogalmazza alap-ételeket minél érzékletesebben láttassam”. Akkor nem vitatkozom, most, filmjei hatására, vitatkoznék vele. Egyre több jel utal arra, hogy a kései tanúvallomásokból nem csupán a laikus érdeklődők okulhatnak.

A hús-vér dokumentumok olykor arra is alkalmasak, hogy a kutatók kitöltsék a „vitathatatlan forrásértékű dokumentumok” között tátongó hézagokat.

(zöldi)

LAJOS

Regényben örökítette meg Pongrácz György a népszerű Lajos, vagyis volt válogatott labdarúgónk, Tichy Lajos életét. A könyv nemcsak a 273 oldalra rúgó regényt, hanem Tichyről szóló nyilatkozatokat is egybegyűjt. *Berkesi András* egyebek közt ezt mondotta róla: „Véleményem szerint az utóbbi évtized legnagyobb magyar játékosgyénisége vonult vissza négy évvel ezelőtt a játéktól.” *Bukovi Márton* labdarúgószakvezető kijelentette: „Tudása, eredményessége két évtizeden keresztül nagy értéket jelentett labdarúgósportunknak.” *Kocsis Lajos* válogatott futballista: „Nekem már fiatal koromban az volt a legnagyobb vágyam, hogy játéktudásomban megközelíthessem Tichy Lajos kivételes klasszját.” *Uwe Seeler*, az NSZK válogatottja: „Nagy megtiszteltetésnek vettem, amikor felkértek arra, hogy a kiváló labdarúgó életregényében nyilatkozzam. Annál is inkább, hiszen képességeinek mindig is őszinte elismerője és csodálója voltam.”

Pongrácz György Tichy Lajosról is kért — különféle dolgokról — nyilatkozatokat. Például megkérdezte tőle: kik a kedvenc írói? *Agatha Christie*, *Berkesi András*, *Victor Hugo*. Melyik ország alkalmazta először a 4-2-4-es felállási rendszert? Magyarország. Ez *Bukovi*-kreáció. Kedvenc sportolója Magyarországon? *Kocsis Lajos* labdarúgó. Kit tart ma Magyarországon legjobb labdarúgójának? *Kocsis Lajost*. Kedvenc sportolója a világon? *Uwe Seeler*.

A világ — mint a foci — tulajdonképpen így kerek. De lássunk egy tárgyilagosaabbnak tetsző véleményt.

Kazimir Károly: „A szemem mindig tisztán nézett az emberre. Még akkor is, amikor csapzottan hagyta el a játéktér... A pályánkon levő sok közös vonás, az örökös készenlét és a feladatokra való felkészülés, a sikervágy és a kudarcotlító félelem mind-mind kimeríthetetlen, újabb és újabb ismétlődő élményt jelentenek számunkra.”

És erre Pongrácz György nem kérdezi meg, ki a kedvenc rendezője Tichy Lajosnak Magyarországon!

— laji

NYÁRI FEJKULTÚRA

Tárgyszerű, rövid MTI-közlemény adta tudtul a napilapok olvasóinak, hogy a tizenegy legnagyobb budapesti közkönyvtár közül csak kettő, az Országgyűlési Könyvtár és a Központi Statisztikai Hivatalé tart nyitva egész nyáron. A Gorkij Könyvtár munkája két hétig szünetel. A legtöbbet érdeklő központi Szabó Ervin Könyvtár viszont július közepétől szeptember negyedikéig, a Széchenyi Könyvtár pedig augusztus elsejétől négy hétig lesz zárva.

Évek óta fokozódó hálával veszem tudomásul a könyvtárszünetekről szóló híreket, ilyenkor nyár közepén. Úgy érzem, valakik félő szeretettel óvnak. Nehogy levegőtlen, szűk odúban, szemrontó betűkkel bajlódjak a kánikula idején — legalább a közönyveket elzárják előlem. Mars a természet lágy ölébe, sipirc úszni, napozni, első a testkultúra, ép testben satóbbi — hallom ki a szikár információkból a nyájasan szigorú intelmet.

És évek óta fokozódó várakozással lesem, nem jut-e végre valakinek az eszébe, hogy a nyarat nemcsak tatarozásra, leltározásra, hanem hatásos könyvpropagandára is föl lehetne használni (legalább a Szabó Ervin Könyvtár hálózatában, ahová az általános és középiskolások, meg a szakmunkástanulók is beiratkozhatnak, ahonnan mindenki kölcsönözhet, aki olvasni akar). Mert nyáron olvasásra is több idejük juthat az embereknek. Mert az olvasás is egyik lehetséges módja a pihenésnek. Mert ép test és ép lélek kölcsönösen függnek össze — egyik a másik nélkül nem nevelhető. Mert a testkultúra a fej kultúrája nélkül csak fejletlen kultúra. Nyáron is!

— jas

SZÚRÓ

Hallgatom a reggeli krónika adását. Bizonyos magyar kempingek áldatlan állapotáról van szó. A téma nem új, egyszerre mégis felkapom a fejem. Zamárdiban egy fiatalember arról beszélt, hogy kénytelen illegálisan nyaralni, mert a kemping csak autós turistákat fogad.

Ezt a kemping vezetője is megérősíti. Elmondja, hogy az utóbbi időben nagyon megsaporodtak a lopások, ezért kénytelenek a vendégeket megszüntetni. Csak az autós turistákat engedik be, azt remélik, hogy így kevesebb holmi tűnik el a sátrakból. Magyarán: akinek autója van, nem lop, akinek nincs, az lop.

Az ötlet továbbfejleszthető: esetleg a vagyoni cenzust is be lehetne vezetni. S azután gondolkodhatunk az egyenlőségről.

— tamási —

ÁLLATKERTI ÚTMUTATÓ

Részlet a Fővárosi Állat- és Növénykert Útmutatójából:
Strucc-ház (Futómadarak)
Tigrisház: (Nagyragadozók)
Elefántház (Vastagbőrűek)
Bölényház (Igazgatóság)

— na —